

# РЕШЕНИЕ

№ 39137

гр. София, 09.10.2026 г.

## В ИМЕТО НА НАРОДА

**АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Трето отделение 66 състав, в**  
публично заседание на 15.09.2026 г. в следния състав:

**СЪДИЯ: Теодора Василева**

при участието на секретаря Дора Тинчева, като разгледа дело номер **6735** по описа за **2026** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 145 и сл. от Административнопроцесуалния кодекс (АПК) във връзка с чл. 118, ал. 1 от Кодекса за социално осигуряване (КСО).  
Образувано е по жалба на С. П. И., ЕГН: [ЕГН], чрез адв. С. З., срещу Решение № 2153-21-157/05.05.2026 г. на директора на Териториално поделение на Националния осигурителен институт – С.-град, с което е оставена без уважение жалба вх. № 1012-21-880/16.04.2026 г. на С. П. И. срещу Разпореждане № [ЕГН]/23 от 31.03.2026 г. на длъжностно лице по пенсионно осигуряване. С разпореждането е отказано отпускане на лична пенсия за осигурителен стаж и възраст на С. П. И..

Жалбоподателката поддържа, че решението е незаконосъобразно, неправилно и необосновано. Сочи, че към заявлението от 18.03.2026 г. е била на 67 години, 6 месеца и 15 дни, че е признат осигурителен стаж от трета категория 16 години, 3 месеца и 21 дни, но като действителен е приет само стаж от 14 години и 2 дни. Според нея изменението на чл. 9а КСО и на чл. 45а НПОС от 2024 г. допуска недостигащ действителен стаж за пенсия по чл. 68, ал. 3 КСО да бъде закупен до три години, поради което пенсионният орган е бил длъжен да я уведоми за недостига и да ѝ предостави 14-дневен срок за внасяне на осигурителни вноски. Изтъква, че е поискала да внесе вноски само за една година. В жалбата за първи път се поставя и въпросът за периодите на бременност, раждане и отглеждане на дъщеря ѝ Р. П. П., [дата на раждане] Твърди се, че най-малко отпусъкът за бременност и раждане и времето за отглеждане на детето следва да бъдат признати не само за осигурителен, но и за действителен осигурителен стаж, с което изискването за 15 години по чл. 68, ал. 3 КСО е изпълнено. Позицията се на чл. 9, ал. 2, т. 1 и т. 2 КСО, чл. 38, ал. 3, т. 6 НПОС, на представеното удостоверение за раждане и на данните в трудовата и

осигурителната документация. Поддържа още, че в нарушение на чл. 35 АПК органът не е изискал трудовата книжка, осигурителната книжка и архивни данни от работодателя за периода 1986–1989 г. Позовава се на Решение № 907/16.02.2022 г. по адм. д. № 6642/2021 г. на АССГ, Решение № 170/27.04.2023 г. по адм. д. № 113/2023 г. и Решение № 148/31.03.2023 г. по адм. д. № 67/2023 г. на Административен съд – Кърджали, както и на Решение № 34608/22.10.2025 г. по адм. д. № 6790/2025 г. на АССГ.

В съдебното заседание чрез адв. З. поддържа жалбата и искането за отмяна и връщане на преписката със задължителни указания.

Ответникът - директорът на Териториално поделение на Националния осигурителен институт – С.-град, в откритото съдебно заседание чрез юрк. Б., оспорва жалбата и иска отхвърлянето ѝ. Поддържа, че чл. 9а, ал. 2 КСО се отнася единствено до придобиване на право по чл. 68, ал. 1 и ал. 2 КСО, а възможността по чл. 9а, ал. 3 КСО за допълване на стажа по чл. 68, ал. 3 КСО е предвидена само за лицата по чл. 1, т. 1–3 от Закона за политическа и гражданска реабилитация на репресирани лица. Позовава се и на съответстващата уредба на чл. 45а НПОС. Посочва, че периодите на майчинство са отразени и зачетени в опис на осигурителния стаж, поради което твърдението за незачитането им не съответства на преписката. Поддържа още, че професията на лекар по дентална медицина не обуславя различно третиране, а Хартата не създава пенсионно право извън законовите предпоставки. Счита, че указание за закупуване на стаж по неприложима разпоредба би било недопустимо. Претендира юрисконсултско възнаграждение.

Софийска градска прокуратура, редовно уведомена, не изпраща представител и не изразява становище по жалбата.

Съдът, като обсъди доводите на страните и всички доказателства по делото поотделно и в тяхната съвкупност, приема за установено от фактическа страна следното:

От пенсионното досие се установява, че със заявление вх. № 2170-21-96/18.03.2026 г. жалбоподателката е поискала лична пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 68, ал. 1 и ал. 2 във връзка с чл. 9а, ал. 2 КСО. Към него и към пенсионното досие са приобщени трудова книжка № 0376/17.01.1982 г., документи за осигурителен стаж, удостоверения от 12.02.2026 г. и № 5526-21-188/11.03.2026 г., съдържащи и месечни данни за 1989 г., удостоверение за раждане въз основа на акт № 1112/03.10.1986 г. за родената на 29.09.1986 г. Р. П. П., както и справки от информационните масиви на НОИ.

В изготвения на 27.03.2026 г. и проверен на 30.03.2026 г. опис на осигурителния стаж са включени последователно периодите на работа, включително от 11.01.1982 г. до 12.01.1985 г., от 14.01.1985 г. до 02.09.1985 г., от 12.11.1985 г. до 01.05.1986 г., от 16.06.1986 г. до 20.10.1986 г., работата в 18-а поликлиника – С. от 24.11.1988 г. до 21.12.1988 г., месечните периоди през 1989 г., работата в Пета градска болница от 29.10.1990 г. до 09.02.1996 г. и в Медицински център ХХІ от 12.02.1996 г. до 02.11.1999 г. Отделно и изрично са записани като „РБ – майчинство“ периодите от 20.10.1986 г. до 24.11.1988 г. – 2 години, 1 месец и 4 дни, и от 21.12.1988 г. до 06.03.1989 г. – 2 месеца и 15 дни, с отбелязана дата на раждане на детето 29.09.1986 г. Общата продължителност на двата периода е 2 години, 3 месеца и 19 дни.

Въз основа на опис на пенсионният орган е признал общ осигурителен стаж от трета категория 16 години, 3 месеца и 21 дни, но е определил ействителния стаж на 14 години и 2 дни. Разликата между двете стойности е точно 2 години, 3 месеца и 19 дни — продължителността на двата периода, означени от самия орган като майчинство.

С Разпореждане № [ЕГН]/23 от 31.03.2026 г., издадено от А. А. С. — длъжностно лице по пенсионно осигуряване, е отказана пенсия. Прието е, че за 2026 г. по чл. 68, ал. 1 и ал. 2 КСО за жена са необходими 62 години и 6 месеца възраст и 36 години и 10 месеца осигурителен стаж,

поради което на И. не достигат 20 години, 6 месеца и 9 дни. Посочено е, че чл. 9а, ал. 2 КСО позволява закупуване на не повече от пет години недостигащ стаж за този ред на пенсиониране. Отказано е и по чл. 68, ал. 3 КСО, тъй като при достигната възраст 67 години са признати 14 години и 2 дни действителен стаж вместо изискуемите 15 години.

В жалбата по административен ред И. е заявила, че желае да внесе вноски за една година, за да достигне 15 години действителен стаж, че поради спецификата на професията си не може да продължи да работи и че отказът накърнява правото ѝ на пенсия и достоен живот, като в тази жалба не е поставен изрично въпросът за зачитане на майчинството като действителен стаж.

С Решение № 2153-21-157/05.05.2026 г. директорът на ТП на НОИ – С.-град е оставил подадената до него жалба без уважение. Решаващият орган е посочил, че И. е достигнала възрастта по чл. 68, ал. 1 КСО на 03.03.2020 г., а 67-годишна възраст по чл. 68, ал. 3 КСО — на 03.09.2025 г. Възприел е изцяло изчислените 16 години, 3 месеца и 21 дни общ и 14 години и 2 дни действителен стаж. Разяснил е, че чл. 9а, ал. 2 КСО не се прилага към чл. 68, ал. 3 КСО, и е отхвърлил доводите, основани на професията и на Хартата. В решението липсва обсъждане защо двата вече установени периода на майчинство не са действителен стаж.

Решението е съобщено на И. на 13.05.2026 г. в 12:40 ч., видно от известието за доставяне. Жалбата до съда е подадена на 27.05.2026 г.

По преписката са приложени Заповед № 1015-21-247/04.12.2018 г., с която А. А. С. е определен за длъжностно лице по пенсионно осигуряване, и Заповед № 1712/17.08.2015 г. за назначаване на Т. Б. В. за директор на ТП на НОИ – С.-град, считано от 15.06.2015 г.

В преписката се съдържат и заявление № 2113-21-3774/18.05.2026 г. и последващо разпореждане от 27.05.2026 г., с което също е отказано отпускането на пенсия. Те са постановени след издаването на оспореното решение в отделно пенсионно производство, което не удовлетворява заявеното пенсионно право. Съдът обсъжда второто заявление и разпореждане единствено за разграничаване на предмета и не извършва контрол за тяхната законосъобразност в настоящото дело.

Жалбата е процесуално допустима. Подадена е от адресата на неблагоприятния акт, който има пряк и личен правен интерес, срещу подлежащ на съдебно оспорване акт по чл. 118, ал. 1 КСО и в 14-дневния срок, считано от съобщаването му.

Разгледана по същество, жалбата е основателна, но не по всички изложени в нея съображения.

Съгласно чл. 168, ал. 1 АПК съдът проверява законосъобразността на административния акт на всички основания по чл. 146 АПК, без да е ограничен от посочените в жалбата.

Не е налице порок по чл. 146, т. 1 АПК. Директорът на ТП на НОИ – С.-град е материално и териториално компетентен да се произнесе по жалба адресирана до него, съгласно чл. 117, ал. 3 КСО, а правомощието му е удостоверено със Заповед № 1712/17.08.2015 г. Разпореждането е издадено от надлежно определено длъжностно лице по пенсионно осигуряване по чл. 98, ал. 1, т. 1 КСО, видно от Заповед № 1015-21-247/04.12.2018 г., т. 7.

Не е налице и самостоятелен порок по чл. 146, т. 2 АПК. Решението е в писмена форма, индивидуализира страните, разпореждането и искането, излага фактически и правни съображения по въпросите, които органът е разгледал, и съдържа разпоредителна част и указание за обжалване.

Не е налице и самостоятелно отменително основание по чл. 146, т. 3 АПК. Твърдението на И., че органът изобщо не е събрал трудовата книжка, удостоверението за раждане и данните за периода 1986–1989 г., не се потвърждава. Документите са в пенсионното досие, а двата периода са изрично вписани и изчислени в описа. След като относимите факти са били установени и не са спорни, не е било необходимо да се издирват допълнителни доказателства от работодателски

архив или да се извършват други процесуални действия. Необсъждането на правното значение на периодите на майчинство е пропуск в правната оценка на установените факти, а не неизясненост на самите факти.

Настоящият състав намира, че актът противоречи на материалния закон — отменително основание по чл. 146, т. 4 АПК.

За 2026 г. жена ридобива право по чл. 68, ал. 1 и ал. 2 КСО при навършени 62 години и 6 месеца и осигурителен стаж 36 години и 10 месеца. И. е изпълнила възрастовото, но не и стажовото изискване: признатите 16 години, 3 месеца и 21 дни са с повече от двадесет години под изискуемия стаж. Член 9а, ал. 2 КСО допуска внасяне на осигурителни вноски за недостигащ стаж до пет години, и то единствено за придобиване на право по чл. 68, ал. 1 и ал. 2 КСО. Поради недостиг над пет години тази разпоредба не поражда право за жалбоподателката и органът не е дължал уведомление по чл. 45а НПОС на това основание.

Неоснователно е твърдението, че измененията от 2024 г. са превърнали закупуването на до три години действителен стаж по чл. 68, ал. 3 КСО в общо право за всички лица. Алинея 3 на чл. 9а КСО е специална и се отнася само до лицата по чл. 1, т. 1, т. 2 и т. 3 от Закона за политическа и гражданска реабилитация на репресирани лица. И. нито твърди, нито доказва да принадлежи към тази изчерпателно определена група. Член 45а, ал. 2 НПОС урежда техническия ред за вноските по чл. 9а, ал. 3 КСО, а ал. 5 и ал. 7 — уведомяването и 14-дневния срок, когато законовите предпоставки за съответната хипотеза са налице. Подзаконовата наредба не може да разшири персоналния обхват на КСО. Ето защо липсата на уведомление за закупуване на една година действителен стаж не представлява нарушение.

Основателен е обаче доводът на жалбоподателката относно майчинството. По чл. 68, ал. 3 КСО лицата, които нямат право по ал. 1 и ал. 2, придобиват право на пенсия при навършване на 67 години и най-малко 15 години действителен осигурителен стаж. Възрастта е безспорно изпълнена. Понятието „действителен стаж“ по § 1, ал. 1, т. 12 ДР на КСО не може да бъде прилагано изолирано от преходното правило на § 9, ал. 1 ПЗР на КСО, според което времето, което се зачита за трудов стаж и за трудов стаж при пенсиониране по действащите до 31.12.1999 г. разпоредби, се признава за осигурителен стаж по КСО.

Процесните периоди са от 1986–1989 г. и тяхното качество се определя по действащата тогава уредба. Член 80 от Правилника за прилагане на Закона за пенсиите (отм.) е признавал за трудов стаж времето на законоустановен платен и неплатен отпуск. Инструкция № 2492 от 29.12.1967 г. за реда и начина за издаване на документи за трудов стаж е включвала отпуските поради бременност, раждане и отглеждане на дете. След изменението, обнародвано в ДВ, бр. 51/1984 г., чл. 3ж, ал. 2 от Указа за насърчаване на раждаемостта е признавал на неработещите майки трудов стаж до навършване на тригодишна възраст на детето; за работещите майки същият резултат следва от законоустановения отпуск и от тогавашната трудовоправна уредба. Правилото е потвърдено от чл. 354, ал. 1, т. 6 КТ, а в действащата уредба — от чл. 9, ал. 2, т. 1 и т. 2 КСО и чл. 38, ал. 3, т. 6 НПОС.

Законодателят е приравнил тези периоди на положен трудов и осигурителен стаж по силата на самия закон. Те не губят качеството си при преценката за „действителен“ стаж по чл. 68, ал. 3 КСО само защото през отпуска майката не е престирала труд. Обратното тълкуване би обезсмислило § 9, ал. 1 ПЗР на КСО и би превърнало закрилата на майчинството в неблагоприятна последица при пенсиониране. Този извод съответства на трайната практика на Върховния административен съд, изразена, наред с други, в Решение № 2477/17.02.2020 г. по адм. д. № 5956/2019 г., Решение № 47/05.01.2021 г. по адм. д. № 6669/2020 г., Решение № 5017/20.04.2021 г. по адм. д. № 1680/2021 г., Решение № 1740/23.02.2022 г. по адм. д. № 8649/2021

г., Решение № 5377/03.06.2022 г. по адм. д. № 139/2022 г. и Решение № 1536/09.02.2024 г. по адм. д. № 5108/2023 г., всички на VI отделение на ВАС.

В конкретния случай НОИ вече е установил и признал двата периода от 20.10.1986 г. до 24.11.1988 г. и от 21.12.1988 г. до 06.03.1989 г. като майчинство с обща продължителност 2 години, 3 месеца и 19 дни. Това обаче не разрешава спора. Отразяването им в описа и включването им в общия осигурителен стаж не е равнозначно на зачитането им като действителен стаж по чл. 68, ал. 3 КСО. Именно сборът на двата периода е равен на разликата между признатите 16 години, 3 месеца и 21 дни общ осигурителен стаж и само 14 години и 2 дни действителен стаж, поради което възражението на ответника в съдебното заседание не се подкрепя от собствените изчисления на пенсионния орган. Като се прибавят 2 години, 3 месеца и 19 дни към приетите 14 години и 2 дни, действителният стаж става 16 години, 3 месеца и 21 дни. Така И. надхвърля минималните 15 години по чл. 68, ал. 3 КСО. Изводът на органа за липса на право по тази разпоредба е материално незаконосъобразен. След като условието е изпълнено без закупуване на стаж, искането направено с жалбата за даване на срок за вноски е и безпредметно за изхода от конкретното пенсионно производство.

Неоснователен е самостоятелният довод на жалбоподателя, че физическата и професионалната натовареност на работата на лекар по дентална медицина допуска индивидуално намаляване на законовите изисквания. КСО обвързва правото по чл. 68 с обективни критерии за възраст, категория и продължителност на стажа. По делото не се твърдят и не се установяват периоди на труд от първа или втора категория, които органът да е пропуснал да зачете, нито законът предоставя дискреция за освобождаване от изискването за стаж според трудността на конкретната професия.

Позоваването на чл. 34 от Хартата на основните права на Европейския съюз също не създава самостоятелно право на пенсия извън условията на КСО.

По основанията на чл. 146, т. 5 АПК не се установява органът да е използвал правомощието си за чужда на закона цел или при лична заинтересованост. Постигнатият с акта резултат обаче не съответства на целта на пенсионното законодателство — при изпълнение на обективните предпоставки да бъде признато право на пенсия и да не бъде санкционирана майката за законоустановен период на бременност, раждане и отглеждане на дете. В тази част несъответствието с целта е последица от установеното неправилно приложение на материалния закон.

Поради противоречието с чл. 68, ал. 3 във връзка с § 9, ал. 1 ПЗР на КСО оспореното решение и потвърденото с него разпореждане следва да бъдат отменени. Делото не може да бъде решено окончателно от съда с определяне на началната дата и размера на пенсията, защото те изискват последващи изчисления и произнасяне от специализирания пенсионен орган.

На основание чл. 173, ал. 2 и чл. 174 АПК преписката следва да бъде изпратена за ново произнасяне в едномесечен срок от влизане на решението в сила, при задължителни указания двата периода на майчинство да бъдат включени в действителния стаж и да се преценят всички останали предпоставки на чл. 68, ал. 3 КСО, включително началната дата и размерът на пенсията. При този изход на спора жалбоподателя има право на разноски по чл. 143, ал. 1 АПК, а на ответника такива не се дължат. Производството по пенсионни дела е освободено от държавни такси по чл. 120, ал. 1 КСО, поради което внесената такса не се възлага на ответника като необходим разход, а подлежи на връщане по самостоятелен ред. От договора, пълномощното, декларацията и списъка на разноските се установява, че адв. С. А. З. е предоставила безплатно правно съдействие и защита поради материално затруднение на клиентката — хипотезата на чл. 38, ал. 1, т. 2 ЗА. Затова по чл. 38, ал. 2 ЗА възнаграждението се дължи лично на адвоката от

насрещната страна, която носи отговорност за разноските. Съдът прилага критериите по чл. 36, ал. 3 ЗА и по аналогия чл. 8, ал. 2, т. 2 от Наредба № 1/09.07.2004 г., който се отнася специално до дела по Кодекса за социално осигуряване. С оглед предмета, фактическата и правната сложност на делото, извършените писмени действия и участието в едно открито съдебно заседание, Националният осигурителен институт следва да заплати на адв. З. 255,65 евро.

По изложените съображения и на основание чл. 172, ал. 2, чл. 173, ал. 2 и чл. 174 АПК във връзка с чл. 118 КСО, Административен съд – София-град, Трето отделение, 66 състав

### **Р Е Ш И:**

**ОТМЕНЯ** Решение № 2153-21-157/05.05.2026 г. на директора на ТП на НОИ – С.-град, с което е потвърдено Разпореждане № [ЕГН]/23 от 31.03.2026 г. на длъжностно лице по пенсионно осигуряване.

**ИЗПРАЩА** административната преписка на длъжностното лице по пенсионно осигуряване при ТП на НОИ – С.-град за ново произнасяне по заявление вх. № 2170-21-96/18.03.2026 г. в едномесечен срок от влизане на решението в сила, при спазване на задължителните указания по тълкуването и прилагането на закона, дадени в мотивите на настоящето решение.

**ОСЪЖДА** Националният осигурителен институт да заплати на адв. С. А. З. сумата 255,65 евро (двеста петдесет и пет евро и шестдесет и пет евроцента) — адвокатско възнаграждение за предоставено безплатно правно съдействие и защита.

Решението подлежи на касационно обжалване пред Върховния административен съд в 14-дневен срок от съобщаването му на страните.

СЪДИЯ: